

Postupanje prema Romima je ispit za nas na Zapadnom Balkanu – da li smo spremni za EU?

Svakodnevni život Roma na Zapadnom Balkanu nije, na žalost, proslava Đurđevdana pored rijeke, djevojčice sa vjencima cvijeća u kosi i melanholična muzika koju svi znamo i volimo. Podaci pokazuju da je između 83 i 94 posto ugroženih romskih porodica u stanju teške matrijalne oskudice u cijelom regionu proširenja EU.

Romi su jedna od najugroženijih i najisključenijih grupa na Zapadnom Balkanu. Najnoviji izvještaji pokazuju da se broj djevojčica i dječaka Roma koji pohađaju obavezno osnovno obrazovanje povećao u zadnjih deset godina, ali je broj onih koji pohađaju srednje škole ipak mnogo manji. Procenat mladih između 18 i 24 godine starosti koji nisu zaposleni, ne školuju se niti se na drugii način usavršavaju kreće se od 73 posto u Srbiji do 86 posto u Bosni i Hercegovini. Isti procenat se za mlade žene kreće između 81 (Republika Sjeverna Makedonija) i 93 posto (Crna Gora). Brojke pokazuju da je manja vjerovatnoća da Romi imaju pristup zdravstvenoj zaštiti nego njihove komšije koji nisu Romi. Brojni romski stambeni objekti nemaju pristup tekućoj vodi, a taj se procenat kreće od 10 posto u Republici Sjevernoj Makedoniji do više od polovine romskog stanovništva u Albaniji. Svi ovi podaci ukazuju na potrebu za novim i efektivnijim mjerama politika u svim društvima na Zapadnom Balkanu kako bi se obezbjedilo da su Romi prepoznati i uključeni kao produktivni članovi društva, u potpunosti integrisani i jednaki u svim segmentima svakodnevnog života.

U Deklaraciji partnera sa Zapadnog Balkana o integraciji Roma u procesu proširenja Evropske unije, koja je usvojena na samitu Zapadnog Balkana u Poznanju, navodi se da ekonomije Zapadnog Balkana nastoje postići veću zaposlenost, legalizaciju stambenih objekata gdje je ona moguća, veću stopu završavanja osnovne i srednje škole, veću stopu pokrivenosti zdravstvenim osiguranjem, kao i prijava u matične evidencije svih Roma, te nastaviti borbu protiv diskriminacije Roma. Njihova ambiciozna i inspirativna opredjeljenost da nastave i unaprijede napore ka potpunoj jednakosti i integraciji Roma u društvima važan je korak ka integraciji Roma.

Nema sumnje da jedan dokument ne može riješiti status skoro 600 neformalnih romskih naselja u Srbiji ili obezbjediti potpunu imunizaciju romske djece u Republici Sjevernoj Makedoniji. Kako bi se povećala stopa zaposlenosti Roma ili mladih koji su završili srednju školu, vlade će trebati usvojiti politike, imati budžete kojim su obuhvaćeni Romi, preduzimati mjere i na svim nivoima pomno pratiti da li ove politike i mjere dopiru do svakog Roma ili Romkinje i to svakog dana. U suprotnom, ova Deklaracija će ostati tek komad papira.

Projekat integracije Roma Vijeća za regionalnu saradnju, koji finansiraju Evropska unija i Fondacija za otvoreno društvo, omogućio je proces odobravanja Deklaracije, koju je inicirala Vlada Republike Sjeverne Makedonije. Ova Deklaracija ima potencijal da služi kao smjernica za vlade, regionalnu saradnju i napore u oblasti evropske integracije vezano za pitanja integracije Roma. Deklaracija je, svakako, jedan proces. Danas je, više nego ikada prije, važno da prepoznamo koliko smo toga odradili i, što je još

važnije, koliko još toga tek trebamo uraditi po pitanju integracije Roma kao dijela procesa proširenja Evropske unije, kao i procesa regionalne saradnje.